

El bé de tots i per a tots

Mn. Joan Costa.

Sovint es confon en el llenguatge col·loquial dues expressions que, de fet, no tenen la mateixa significació. Es tracta del «bé comú» i l'«interès general» o «interès públic».

S'entén per interès general allò que té a veure amb la voluntat o el bé general de la ciutadania. Aquest interès general, present en molts documents jurídics, com ara la Constitució espanyola, no es correspon pròpiament amb la suma d'interessos particulars. Això es constata quan la Constitució parla, per exemple, de la possibilitat d'establir un servei civil per al compliment de fins d'interès general (art. 30.3), o bé estableix que la riquesa del país, sigui quina sigui la seva titularitat, està subordinada a l'interès general (art. 128.1), o bé quan es refereix a obres públiques d'interès general (art. 149.1). Tampoc, l'interès general s'ha d'identificar sense més amb l'interès de la majoria. De fet, totes les proteccions jurídiques i polítiques de les minories presents en molts ordenaments jurídics ho palesen. D'altre manera, fer coincidir l'interès general amb l'interès de la majoria portaria a ignorar les necessitats de les minories, cosa que aniria directament contra el fonament mateix de la democràcia i seria incompatible amb el principi d'igualtat. També cal afirmar que la comprensió de l'interès general en els textos jurídics no resta determinat per la utilitat material. Més que a la rendibilitat econòmica cal referir-se a la rendibilitat social. Per això pot donar-se que certs serveis públics no siguin rendibles econòmicament, però sempre han de respondre a una rendibilitat social.

Tanmateix, com diuen alguns estudiosos, l'interès general és un concepte *indeterminat*, és a dir, les fronteres terminològiques del mot resten difuses i els límits són imprecisos. És, de fet, un concepte que pateix d'una gran discrecionalitat. Qui i com discerneix l'objectivitat d'aquest interès general? i en virtut de quins criteris? Com podem adonar-nos, és un terme fàcilment sotmès a la ideologia, i la història n'és la prova constant.

Cal recordar que quan hom confon i supleix la ciutadania per l'Estat, i aquest esdevé l'interpret d'allò que és un interès pel mateix Estat, l'interès general es transforma en la «raó d'Estat», criteri sota el qual queda sotmès i limitat qualsevol altra aspiració de la ciutadania. Tant és així, que no és infreqüent que, amb motiu de l'«interès general» que teòricament és el que ha de guiar els governs i l'administració pública, s'ha posat en relleu la gran contradicció d'anar contra un veritable bé de la ciutadania. Només cal recordar quantes obres, infraestructures i serveis que van ser aprovats sota la premissa del servei a l'interès general van resultar ser greument contraris al mateix, endeutant molts municipis que segurament trigaran molts anys a fer-hi front. I penseu què pot passar i passa quan es tracten d'aspiracions no només econòmiques, sinó també polítiques.

L'Església, en el seu magisteri, empra el terme de «bé comú» en lloc del d'interès general, sobretot per evitar aquesta indeterminació que hem esmentat. El bé comú esdevé la finalitat i la justificació de l'activitat de l'Estat. Aquest té com a raó de ser la recerca del bé de tota la ciutadania, el benefici real de les persones que viuen en comunitat, tot protegint, harmonitzant, conciliant i promovent els drets i deures de les persones i les realitats comunitàries. Aquest bé comú consisteix en una pau i seguretat de les quals les famílies i cadascun dels individus poden gaudir en l'exercici dels seus drets, i al mateix temps en la major abundància de béns espirituals i materials mitjançant la concorde col·laboració activa de tots els ciutadans. Joan XXIII definí el bé comú com el conjunt d'aquelles condicions de la vida social, amb les quals els homes, les famílies i les associacions poden aconseguir amb major plenitud i facilitat la seva pròpia perfecció. El Concili ho concretà en tres finalitats: el respecte a la persona; el benestar social i el desenvolupament del grup mateix; i la pau, l'estabilitat i la seguretat d'un ordre just.

Des de la vessant teològica, del bé comú consisteix a promoure la vida virtuosa de la ciutadania. Sempre és un bé, i mai no és un mal. El mal es tolera, però en funció d'un bé més gran, i no podem oblidar que moralment el mal mai no és camí per al bé.

El bé comú és el bé de tots, al que hi contribuïm tots, persones, entitats i autoritat, cooperant-hi, alhora que tots en participen proporcionalment.

Tenint tot això en compte, cal afirmar que el bé comú i el bé particular no s'oposen, sinó que s'han de potenciar. Persona i societat estan mútuament implicades. A la llum del bé comú no hi ha lloc per als privilegis (ha d'haver igualtat de drets i d'oportunitats, i és condemnada qualsevol mena de favoritismes, tràfic d'influències, corrupció, ...). En funció del bé comú, caldrà cercar allò que afavoreixi a tots, garantint sempre, però, els drets fonamentals, personals i comunitaris. No obstant això, es dona una gradualitat i una preponderància en l'aplicació del bé comú, que «primereja», com diu el papa Francesc, els beneficis dels més febles i dels més necessitats.

Una altra nota a tenir en compte és la integralitat del bé comú: abasta tota la persona, en totes les seves dimensions, totes les persones i tots els pobles, així com tota la comunitat internacional. No es redueix als béns econòmics, sinó que cerca el bé de la persona en tota la seva riquesa, també cultural, intel·lectual, moral, i religiosa, les necessitats de la família i el bé de les societats intermèdies, els pobles i les nacions, així com el conjunt de la família humana.

Per a fer efectiu el bé comú, caldrà, per part dels governants, una gran virtut, que és la prudència, per cercar el bé possible, afavorint els drets personals i comunitaris, i evitant de fer créixer la conflictivitat social innecessàriament. El camí a fressar davant de visions distintes a l'hora de la construcció de la societat política és sempre el diàleg. El papa Pau VI afirmà que el desenvolupament integral de persones i pobles era el nou nom de la pau. Interpretant els darrers pontífexs podem també dir que el diàleg esdevé el veritable camí per assolir la pau.